

Mindenszentek, Halottak Napja és főhajtás

Újpesten bármilyen politikai rendszer volt hatalmon mindig nagy tisztelet övezte a sportolóink emlékét. Már fiatalabb koromban, pedig néhány évtizeddel ezelőtt történt, mégis emlékszem, hogy helyi felsőbb döntés alapján felosztották az iskolák között a nagy újpesti polgárok sírjait, akiknek a tanulói rendszeresen ápolták és gondozták a nagy sportolók, olimpiakonok és olimpiai bajnokok emlékét.

Az azóta eltelt sok-sok év alatt ez a tiszteletadás folyamatosan az emlékezésre irányította a figyelmet. Ma már önkéntes alapon, illetve az Újpesti Városvédő Egyesület irányításával rójuk le kegyeletünket a nagyok sírjánál. Ez a szervező és nevelőmunka két nagy feladatot adott Újpesten. Az egyik feladat sajnos eléggé közismert, hogy a gyermekek és köztük a tanítványaink is – ki kell mondani –, egyre kevesebb magyar sportolót ismernek. A példaképeik, azok a nagyszerű sportolók, akiknek a mezében járnak, hátukon a nagymenők neveivel szinte valamennyien külföldiek. Szögezzük le, hogy mindegyiket szeretjük és tiszteljük, de mégiscsak irányuljon a figyelmünk a magyar példaképekre. A másik feladat csak annyi, hogy az Antall-kormány működése óta több magyar olimpiai bajnokra és más nagy eredményeket elért sportolóra és sportvezetőre, akikre korábban nem vagy csak körültekintő és óvatos szervezés után lehetett emlékezni, nyilvánosan és szervezeten emlékezhetünk. Ebből következően Újpesten mintegy 15 éve új lista készült és új temetői térkép. Munkánknak ez az egyszerűbb, a könnyebbik része, mert a felejtést sokkal nehezebben tudjuk pótolni. Az ismert és világhírű példaképeink emberi nagyságát és teljesítményeit újratanítni gondos nevelőmunkát igényelő szép feladat, de nélkülözhetetlen hazánkban is, mint mindenütt az egész sportszerető világon.

Ebben a szellemiségben végeztük az idén is Újpesten a munkánkat, amely során, mint a „Csanádi Árpád Olimpiai Baráti Kör” vezetőségi tagja igyekeztem segíteni a tevékenységet. Ebből a munkából néhány megemlékezés rövid leírását szeretném ismertetni. Először is igyekeztem alaposan megfigyelni a baráti körök tevékenységét, mert a vidéktől sokat lehet tanulni. Ezt korábban a négy évtizedes testnevelő tanári munkám alapján sokszor a gyakorlatban megtapasztaltam. Ilyen volt a következő esemény is:

1.) Dr. Jacsó István bátor sportvezetőnk sírjának a koszorúzása 2009. július 28-án 13 órakor volt a Rákoskeresztúri temetőben. Négy baráti kör szervezte meg az első elismerést nyújtó emlékezést: a Csanádi Árpád Olimpiai Baráti Kör (Budapest), a Csík Ferenc Olimpiai Baráti Kör (Keszthely), a Dr. Mező Ferenc Olimpiai Baráti Kör (Nagykanizsa) és a Halmay

Zoltán Olimpiai Hagyományörző Egyesület (Szombathely). A Magyar Olimpiai Akadémiát dr. Jakabházy Mária képviselte. Dr. Hencsei Pál (Csanádi Kör), Horváth Vilmos (Halmay Egyesület) és Sinka László (MKSZ elnöke) elmondása alapján ismerték meg a résztvevők az eddig elhallgatott igazságot. Dr. Jacsó István 1944-ben kiállt az üldözöttek mellett, 1956-ban védőügyvédként dolgozott. A Magyar Kézilabda Szövetség elnökségének a tagja volt. A Magyar Olimpiai Bizottságban ő képviselte a kézilabdázók ügyeit. Ebben a minőségében adatott neki az alkalom, hogy a bátor kiállítását megtegye. Az 1984. május 14-én meghozott MSZMP Központi Bizottsága állásfoglalásával szemben egyedül az olimpiai részvétel mellett szavazott. A többiek nem szavaztak a bojkott ellen. 1985-től már nem került be a döntéshozásba. Egy főhajtás kijárt neki.

2.) Vitéz Halassy Olivér Újpesten 1909. július 31-én született és 1946. szeptember 10-én halt meg. Hladony Sándor újpesti önkormányzati képviselő hívta fel az újpestiek figyelmét a centenáriumra. A születésének a századik évfordulóján 2009. július 31-én a sírjánál emlékeztünk a Megyeri temetőben, ahol röviden ismertettem a nagy újpesti férfi életútját, munka- és sport eredményeit. Már a középiskolában felfigyeltek a tehetséges fiatal úszóra. A legfontosabb eredményei a következők voltak:

Három olimpián vett részt. 1928-ban Amszterdamban az ezüstérmes nyert vízilabda csapat tagja volt. 1932-ben Los Angelesben és 1936-ban Berlinben aranyérmes nyertek. Továbbá a vízilabdában három Európa bajnokságot is nyertek: 1931-ben Párizsban, 1934-ben Magdeburgban és 1938-ban Londonban. A vízilabdában 10 magyar bajnokságot nyertek és 91 alkalommal volt válogatott játékos. Az úszásban elért eredményei hasonlóan kiválóak voltak. 1931-ben a párizsi Európa bajnokságon 1500 m gyorsan aranyérmes nyert. Jellemző a kitűnő kondíciójára, hogy az úszás és a vízilabda-döntők között csak két óra különbség volt, mégis kiemelkedőt alkotott mind a két döntőben. Nyolc alkalommal volt az úszó válogatott tagja. 400 m gyorsan 2, 800 m gyorsan 5, 1500 m gyorsan 7, folyamúszásban 11, 4x200 m gyorsváltóban 2 és a folyamúszás csapatban 9 alkalommal, azaz összesen 36 magyar bajnoki címet nyert. 12-szer javította meg az országos csúcsot.

Újpesten a polgári életben is elismert ember volt. 1929-től számtanácsos, majd főszámtanácsos munkakört töltött be. Két alkalommal kapott „SIGNUM LAUDIS” kitüntetést. 2006. december 16-án az újpesti önkormányzat, néhány újpesti egyesület, több civilszervezet és néhány egyéni javaslattal hivatalosan és személyesen keresték fel Hámori József professzort, az akkori minisztert, amelynek eredményeként „Magyar Örökség” díjat kapott a Magyar Tudományos Akadémián.

Életének és eredményeinek az ismertetése után délelőtt 9 órakor Bartók Béla az újpesti Fidesz szervezet elnöke helyezte el a koszorút, majd az Újpesti Városvédő Egyesület nevében dr. Kovács Ivánné és Fericsán Kálmánné koszorúzott. 15 órakor a Magyar Olimpiai Akadémia nevében dr. Jakabháziné Mező Mária főtitkár-asszony idézte fel Halassy Olivér eredményeit, nagyszerű emberi tulajdonságait és helyezte el a megemlékezés virágait. A Halassy-család mind a két megemlékezésen képviseltette magát. Közülük délután jelen volt az egyik lánya és férje, Dr. Benedik Lajos és dr. Benedikné dr. Halassy Ilona, valamint az unoka Benedik Orsolya és két és fél éves dédunoka. A „Csanádi Árpád Olimpiai Baráti Kör” mind a két megemlékezésen részt vett, délelőtt Hencsei Pál, Surányi Péter pedig mindkét alkalommal.

3.) 2009. október 23-án 10 óra 30 perckor kezdődött az ünnepség a Tanoda téren és a Kassai utcában, ahol Vitéz Halassy Olivér emléktábláját avattuk fel. Halassy (Haltmayer) Olivér az ebben az épületben működő 1. számú polgári fiú-iskola tanulója volt 1919 és 1923 között, még sok neves későbbi olimpiai bajnokkal együtt. Dr. Derce Tamás Újpest polgármestere és dr. Budaházi Gábor aljegyző leplezte le a táblát, amikor a polgármesterünk kihangsúlyozta, hogy ebben az országban 60 éve nem lehetett kimondani azt, amit a táblára vésettünk. Dr. Hollósi Antal igazgató-főorvos mondta az emlékbeszédet. Dr. Derce Tamás Újpest polgármestere és Budaházi Gábor aljegyző helyezte el az önkormányzat koszorúját, amelyet Wintelmantel Zsolt követett a Fidesz koszorújával, majd dr. Jakabháziné Mező Mária a Magyar Olimpiai Akadémia virágait helyezte el. Őket számos újpesti szervezet és egyén követte, akik úgy érezték, hogy végre kifejezhetik tiszteletüket, szeretetüket a nagy bajnok Vitéz Halassy Olivér példamutató életére és tragikus halálára, vagyis az emlékére és teljesítményére figyelmeztető táblánál.

4.) Bene Ferenc sírköszentelésére 2009. november 2-án került sor a Megyeri temetőben. Korábban többször az Magyar Olimpiai Akadémia temetői emlékezései után felkerestük Bene Ferenc olimpiai bajnok labdarúgó sírját is. Dr. Jakabháziné Mező Mária, Győr Béla és Domby Iván másokkal együtt megállapították, hogy a sír nem elhanyagolt, sok virág van rajta, de mégsem olyan, amit a Bene Feri emléke érdemelne. Nagy szervezőmunka kezdődött. A háttérben a nagyok tárgyaltak. Ennek lett az eredménye a nevezett sírköszentés. A Magyar Olimpiai Bizottság, a Magyar Labdarúgók Szövetsége és az Újpesti Torna Egylet (UTE) volt az a három szervezet, amelyek létrehozták a méltó emlékművet.

A családdal történt egyeztetés után szabad volt az út a megvalósításhoz. Juhász László frakcióvezető és Marsal Géza újpesti képviselők egymásután ismertették Bene Ferenc életét és eredményeit, de leginkább emlékeztek a gyönyörű góljaira. A síremléket Lóri atya, azaz

Bíró Lóránt a Clarisseum plébánosa, Újpest Diszpolgára szentelte fel. Érdemes felidézni a nagy újpesti labdarúgó fantasztikus pályáját. Ez csak véletlen, de azért még történelmi tény, hogy ugyanabban az évfolyamban érettségiztünk 1963-ban a Könyves Kálmán Gimnáziumban. 1970-ben, amikor végeztem és Budapesten nem volt üres tanári állás az „Újpesti Dózsa Sportiskolájában” foglalkoztam az atléta gyermekekkel, ő akkor is megismert. Nagy barátok nem voltunk, de az ismeretség még akkor is tartott, amikor a Grosics Gyula irányította Volán SC keretében, ontotta a gólokat. Pontosabban annyi gólt rúgott, amennyi kellett. Akkor és ott a kosárlabda utánpótlással foglalkoztam. A fenti két időpont között érte el a hatalmas sikereit, amelyek a következők:

1961 és 1978 között volt az Újpesti Dózsa (ma: újra UTE) játékosa. 1964-ben a tokiói olimpia gólkirálya (12 gól) és a győztes csapat tagja, meghatározó egyénisége. A világsztárként berobbant fiatalember külföldi szerződése szóba sem jöhetett, a magyar és a világ labdarúgásának nagy kárára. 1964-ben a Spanyolországban rendezett Európa bajnokságon harmadik helyezett és az 1966-ban Angliában rendezett világ bajnokságon hatodik helyezett magyar csapat tagja volt. 1969-ben az OB gólkirálya (27 gól), 1971/72-ben az OB gólkirálya (29 gól), 1972/73 az OB gólkirálya (23 gól), 1974/75 az OB gólkirálya (holtv. 20 gól). Az Újpesti Dózsában 418 bajnoki mérkőzésen 303 gólt szerzett. 1963 és 1964 között nyolcszor volt olimpiai válogatott. Ezeken a mérkőzéseken 18 gólt szerzett, 1962 és 1979 között 76 alkalommal öltötte fel a magyar válogatott mezét. Ezeken a mérkőzéseken 36 gólt szerzett. Kétszer volt az Európa-válogatott tagja (1 gól). 1964-ben és 1969-ben az év labdarúgója címet kapta meg.

Értékes, tanulságos és egyben meghatározó volt Dunai Antal játékostárs szeretettel átszótt beszéde. Az ifj. Bene Ferenc szavaiban a gyermeki szeretet, a büszkeség az apjára és a korai elvesztésének a fájdalma vegyült. Csak a három fent említett szervezet koszorúzását mondták be az erősítőbe, de az újpestieket ez nem érdekelte és telerakták a sírt és annak a környékét az emlékezés gyönyörű virágaival. Volt egy ember, akit az akkori összes mérkőzésen kint láttam a mai „Szusza Ferenc Stadionban” és csak állt és sírt. Amikor eljöttünk még ott sírt szegény. Bene Feri a síremléked egy olimpiai bajnokhoz méltó emlékmű, de az emlékedet az újpesti szívek őrzik meg leginkább.

Juhász László frakcióvezetőnek (MSZP) és Marsal Géza újpesti képviselőnek (MSZP) a ceremónia után többen gratuláltak, mint a kezdeményezőknek, akiknek oroszlánrészük volt az emlékmű létrehozásában.

5.) 2009. október 30-án a Farkasréti temetőben az Olimpiai Falnál – ahol az összes elhunyt kiválóságra egyszerre emlékeztünk, azaz 114 elhunyt olimpiai bajnokra – róttuk le

kegyeletünket. Az ország, a magyar haza testnevelés és sportvezetői, a sportági szövetségek vezetői és képviselői, olimpiai bajnokok, olimpikonok, sok egykori és jelenlegi válogatott sportoló, valamint a rokonok, barátok jelenlétében egy bensőséges hangulatú szolid megemlékezésen vehettünk részt. Koszorút helyeztek el a Magyar Olimpiai Bizottság, a Magyar Olimpiai Akadémia, a Vízilabda Szövetség, az Olimpiai iskolák és az Olimpiai Baráti Körök képviselői a mintegy 300 megjelent emlékező jelenlétében.

A nemrégiben kialakított szokás szerint mentünk tovább Lemhényi Dezső sírjához és gondoltunk Butykó bácsira, a nagy vízilabdázóra, majd abban a megtiszteltetésben részesültem, hogy Halász János kosaras (1848, London), valamint Mészáros György (1960, Róma, két ezüst; és 1964, Tokió IV. és V. helyezett) kajakos nagyszerű sportemberek között elhelyezhettem a „Csanádi Árpád Olimpiai Baráti Kör” koszorúját dr. Csanádi Árpád sírjánál.

Újpesten az önkormányzatban bizottsági döntés született arról, hogy az arra érdemes újpesti kiválóságok emlékét ápolják, a sírjukat gondozzák és rendben tartják.

Ekkor jutott eszembe, hogy mindezt meg kell írni, amit meg is tettem.

Budapest, 2009. november 9.

Fericsán Kálmán
nyugdíjas pedagógus,
a Csanádi Árpád Olimpiai Baráti Kör
vezetőségi tagja.